

زیبایی‌شناسی علم اقتصاد

نگرشی زیبایی‌شناسانه به تطور اندیشه‌ها و رفتار انسان اقتصادی
علیرضا رحیمی بروجردی

ISBN 978-600-8004-71-4

زیبایی‌شناسی علم اقتصاد

نگرشی زیبایی‌شناسانه به تطور اندیشه‌ها و رفتار انسان اقتصادی

علیرضا رحیمی بروجردی

hasan.karimzadeh.kamran@shab.com

موضوع این کتاب، «تفکر انسان اقتصادی» و «انتخاب اقتصادی» طی دوره‌های زمانی مختلف است. در همین چارچوب، ضمن بررسی اجمالی رویدادهای تاریخی و نگرش‌های فلسفی، نگاهی «زیبایی‌شناسانه» نیز ارائه شده تا «رضایت‌مندی» انسان‌ها را از «انتخاب اقتصادی» طی زمان‌های مختلف آشکار کند. خواننده این کتاب، در مسیر مطالعه‌اش با شعر و ادبیات هم‌آوا می‌شود و با اسطوره‌ها و تاریخ و سیر تفکر و تأثیرات اندیشه‌های کهن بر تطور علم اقتصاد آشنا می‌شود و رد پای رفتارها و اندیشه‌های انسان اقتصادی را در کوشش ذهنی ادیبان و نویسندگان درکنار نگرش‌های فلسفی در فضایی که تمامی از تفکر «اومانیسم» نشأت گرفته‌اند، می‌بیند. دوره‌های تاریخی مورد بحث کتاب عبارتند از: عصر سیاسی-اجتماعی یونان باستان، عصر امپراطوری روم، دوران تاریکی در اروپا، قرون وسطی در اروپا، رنسانس، مکاتب ادبی-هنری اومانیستی و بورژوازی، مکاتب فلسفی-سیاسی اومانیستی عصر جدید.

۵۰۰۰۰ تومان

کتاب "زیبایی‌شناسی علم اقتصاد" یا "نگرشی زیبایی‌شناسانه به‌طور اندیشه‌ها و رفتار انسان اقتصادی از یونان باستان تا عصرجدید" در هشت فصل به‌قرار زیر تألیف شده است: ۱- کلیات؛ ۲- عصر سیاسی- اجتماعی یونان باستان؛ ۳- عصر امپراطوری روم؛ ۴- دوران تاریکی در اروپا؛ ۵- قرون وسطی در اروپا؛ ۶- رنسانس؛ ۷- مکاتب ادبی- هنری اومانیستی و بورژوازی؛ ۸- مکاتب فلسفی- سیاسی اومانیستی عصرجدید. از آن‌جایی‌که "علم اقتصاد"، "علم انتخاب" است، در طراحی نوشته‌های کتاب تلاش داشته‌ام که ضمن بررسی «تفکر انسان اقتصادی» طی دوره‌های زمانی مختلف، «انتخاب اقتصادی» او را در رفتارها و نگرش‌ها در قالب «کلیتی هولوگرافیک» در نظم اقتصادی جهان معلوم ساخته و ضمن بررسی بسیار اجمالی رویدادهای تاریخی و نگرش‌های فلسفی؛ نگاهی «زیبایی‌شناسانه» در بررسی اندیشه‌ها و رفتار انسان اقتصادی نیز ارائه داده تا «رضایت‌مندی» او را طی زمان‌های مختلف از «انتخاب اقتصادی» خویش آشکار سازم. به این منظور، خواننده خوش‌ذوق را در سرزمین تاریخ و فلسفه با نوای دلنشین شعر و ادبیات هم‌آوا کرده‌ام و افزون براین، نقش اسطوره‌ها، تاریخ گذشته و سیر تفکر و فلسفه و تأثیرات اندیشه‌های کهن را در تطور علم اقتصاد به‌نظاره نشسته‌ام. پس، در حد بضاعت و فضای اختصاص یافته برای کتاب، رد پای رفتارها و اندیشه‌ی انسان اقتصادی را در کوشش ذهنی ادیبان و نویسندگان درکنار نگرش‌های فلسفی در فضایی که تمامی از تفکر "اومانیسم" نشأت گرفته‌اند، به‌تصویر قلم کشیده‌ام.

در همین رابطه، چند نکته را باید پیشاپیش ذکر کنم:

۱- این کتاب را با سبک و سیاق معمولی که برای تحریر کتاب "تاریخ اندیشه اقتصادی" در میان نویسندگان رواج دارد، ننوشته‌ام و بنابراین، خواننده نباید به‌دنبال مطالبی باشد که به‌طور معمول در کتاب‌های درسی مربوط به تاریخ تفکر اقتصادی برای دانشجویان نوشته می‌شود. پس این کتاب، "تاریخ اندیشه اقتصادی" نیست.

۲- سعی کرده‌ام در این تحقیق مفصل، در لابلای رویدادهای تاریخی و اندیشه‌های فلسفی از نگاه زیبایی‌شناسانه با نمایان‌کردن هولوگرام اقتصاد و الگوی هولوگرافیک اقتصاد در اندیشه‌های ادبی- تاریخی-فلسفی و هنری به‌دنبال رفتارها و اندیشه‌های انسان اقتصادی باشم که هرکدام به‌طور قطع در تطور علم اقتصاد تأثیر به‌سزایی داشته‌اند. بنابراین، این کتاب دربرگیرنده نظریه‌های مختلف نحله‌های اقتصادی نیست، بلکه اندیشه‌ها و رفتاری را در حوزه‌های مختلف بررسی می‌کند که بر تطور علم اقتصاد طی زمان تأثیر گذاشته‌اند. اعتقاد دارم که علم اقتصادی که امروزه در دانشگاه‌های دنیا تدریس می‌شود، حاصل همین رفتارها و اندیشه‌های تاریخی- فلسفی- ادبی و هنری هولوگرام‌گونه است. بنابراین، جای خالی این تحقیق را در میان انبوه کتاب‌های اقتصادی خالی می‌دیدم و از سالیان بسیار دوری که تحریر این کتاب را آغاز کرده‌ام، آرزوی به‌سرانجام رساندن آن‌را داشته‌ام و اکنون خوشحالم که آرزوی دیرینه‌ام تحقق یافته است.

۳- هرچند که وقت زیادی برای دست‌بندی مطالب کتاب صرف شده است و سعی وافر داشته‌ام که موضوع مهمی از قلم نیفتد، اما واقعاً اگر مینا را بر شرح مفصل مطالب می‌گذاشتم و رفتار و اندیشه انسان اقتصادی را در تکتک رویدادهای تاریخی و افکار فلسفی شرق و غرب بررسی می‌کردم، حجم کتاب بایستی ده‌ها برابر وضع موجود می‌شد و البته مطالعه همین مقدار هم شاید از حوصله برخی از خوانندگان خارج باشد. بنابراین، فرض را بر این گذاشته‌ام که این کتاب می‌تواند مینای شروع تحقیق مفصلی باشد که پژوهشگران و نویسندگان علاقه‌مند به این سبک از تحقیق در آینده دنبال کرده و در خصوص تکتک موارد، به نگارش کتاب‌های جامعی همت گمارند. این موضوع را نه‌تنها در بررسی آرای فلاسفه و نویسندگان باید دید، بلکه تأثیری که هرکدام از مکاتب هنری و فرهنگی بر تطور علم اقتصاد داشته است و از همه مهم‌تر، تأثیر "اسطوره‌های شرق" در تطور علم اقتصاد که همگی جا دارد در کتاب‌هایی جداگانه و با نگاهی موشکافانه به‌غور گذاشته شوند. خواننده تیزبین تصدیق می‌کند که نادیده‌گرفته‌شدن این مطالب به‌ویژه تأثیر "اسطوره‌های شرق" بر تطور علم اقتصاد دلیل بر بی‌اعتنایی نویسنده نبوده است، بلکه از یکسو هدف نویسنده در این کتاب، نگاهی زیبایی‌شناسانه به تطور علم اقتصاد در غرب بوده و از سوی دیگر، پرداختن به این موضوعات، حجم کتاب را چند برابر وضعیت موجود می‌کرد. امیدوارم که در آینده بتوانم این مطالب را در کتاب‌های دیگری مورد کنکاش و تجزیه و تحلیل قرار دهم.

۴- در بررسی آرای برخی از فلاسفه، شعرا و نویسندگان، خواننده تیزبین ممکن است فکر کند که موضوع اصلی کتاب نادیده گرفته شده و تأکید بر آرایه افکار و آثار غیراقتصادی آن‌ها شده است. غرض نویسنده آن بوده است که درحدامکان و به‌صورت اجمال، خواننده را با سیر تاریخی تفکر و البته آرای نویسندگان آشنا سازد تا از این رهگذر بتواند افکار اقتصادی آن‌ها را عیان سازد.

هرچند که پرداختن به آثار کامل این افراد از حوصله کتاب حاضر خارج است، اما امیدوارم همین مقدار اندک توانسته باشد، آشنایی مختصری از روندهای تاریخی و سیر افکار اندیشمندان طی زمان ارایه دهد .

علت شروع پژوهش از یونان باستان این بوده است که باور تفکر یا هولوگرام اومانیسیم در رفتارها و اندیشه‌های اقتصادی در همین دوره در سرزمین فکری «انسان اقتصادی» پیدا شده و هولوگرام فکری سایر اندیشمندان در حوزه‌های مختلف معرفت بشری را شکل داد. تأثیر حوزه‌های فکری و هنری بر تحول علم اقتصاد، همگی در دایره هولوگرام فکری اومانیسیتی بوده و نقش انسان اقتصادی به‌مثابه فعال مایشاء در آن‌ها غیرقابل انکار است. هولوگرام فکری اومانیسیم در "رنسانس" یک‌بار دیگر نمایان شد که از آن به "تفکر عصرجدید" یاد کرده‌ام. هولوگرام فکری عصرجدید اعم از فلسفه، شعر، موسیقی، نقاشی، مجسمه‌سازی، معماری، آداب و معاشرت و... در حوزه‌های علوم بشری از جمله علم اقتصاد نمایان شد و درحالی‌که در تمامی رشته‌های علمی تأثیر می‌گذارد، سمت و سوی هرکدام را در الگوی هولوگرافیک اقتصاد با خود هم‌آوا و هم‌جهت می‌کند. الگوی هولوگرافیک اقتصاد در این تحقیق که بر مبنای زیبایی‌شناسی و پرداختن به هولوگرام‌های فکری هنری- فلسفی و تاریخی نمایش داده شده است، می‌خواهد نشان دهد که چگونه می‌تواند به «رضایت‌مندی» و نیازهای هر دوره از زمان خویش، پاسخ شایسته‌ای دهد. در پایان، ضمن سپاسگزاری از دوستانی که مرا در به‌سرانجام رساندن این اثر، یاری کردند و همچنین از حسن ظن مسئولین محترم کمال تشکر و امتنان را دارم و امیدوارم که حاصل تلاش‌های همه کسانی‌که در راه اعتلای علم در این سرزمین به فعالیت و ممارست مشغول هستند، مورد رضایت حق تعالی و حضرت بقیه‌الله اعظم قرار گیرد.

دکتر علیرضا رحیمی بروجردی

استادتمام دانشکده اقتصاد- دانشگاه تهران- ۱۳۹۳